

occità *pezolh*, fr. *pou*, italià *pidocchio*. En gascò la forma moderna ha sofert la mateixa reducció que en català: aranès *púl*, que s'estén devers l'O. i NO. cap al Gers: una forma plural *púys* arriba a entrar per l'E. de les Landes, però *pezúys/pezúls* a la meitat E. de les Landes, *pedúls* a la part O. (Millardet, *Atlas*, 318). En parlars castellans hi ha una variant *piejo*, a les muntanyes d'Almeria, i en diversos parlars lleonesos (salm., Cespedosa) i alt-arag.: *piébo* a Acumuer (1966), però és molt difícil que sigui prolongació del clàssic *PEDICULUS*, i és més versemblant que resulti de la influència de l'adjectiu *piojoso* dissimilat en *piejoso*.

Pollós [1429]: «una vella *pollosa*», *Decam.* v, § 10, 343.26, trad. «una vecchia picchiapetto *spigolistrav*; [1502: «*pollós*: lausig», *Vocabulari Cat.-Al.* 1346; OPou], pron. *puós* a Men. «empucegat», *Camps Merc.* (*Folkl.* I, 270).

Una *pollosa* 'manta de presó' (argot de presos, no «de malfactors», com diu l'*Alcover-Moll*, sempre deferent amb els enemics de l'inconformisme): «l'alegria desbotava amb empaitades per sobre els fatos arrimats a la paret, voleiaven els morralets de palla i les *polloses*, un pres cantava a tota veu brandant una escombra --- —M'hi voleu deixar ser? --- — Els altres varen estrenye's fins a fer-me lloc en el rotllo, i van allargar-me una *pollosa* plegada per seure amb comoditat ---», Coromines (*Presons Im.* II, p. 22, O. C., 853-4). A la trad. castellana que es féu ell mateix i publicà el seu amic Rodríguez Serra (Madrid 1899, p. 31), nota: «en caló catalán se llama *pollosa* la manta porque tiene *polls*, piojos; en caló castellano se suele llamar *pelosa* por la clase de tejido», segurament dada rebuda a Madrid, potser del mateix RdzSerra; potser també s'havia dit *pelosa* en català, i *pollosa* pogué resultar després d'una deformació irònica per etim. pop.; sigui directa o a través d'una forma intermèdia assimilada **polosa*, ajudant-hi la tendència a disfressar o substituir cripticament, que tenen tots els argots. *Poller*. *Pollera* 'cabellera'. *Pollut*.

Espollar, al ross. «*esposullar*: treure els *polls*» (*InvLC*), cf. *espiojar* 'espulgar' xurro (Énguera, Anna, Chella, *despiojar* a Bolbaite, Gulsoy, 1970). *Despollar*. *Despollissar*. *Empollar*. *Espollegar*. *Espollissar*. *Pollissó*. *Poll-i-puca*.

1 «hom és en treball e en afany, dia e nit, per *poll* e per puces e per címous e per mosques», *Cont.*, 133.16; «vermes, *pooyls*, cimes ne pulces», *Tresor de Pobres*, S. XIV; mentre que en Eiximenis ja hi ha «puces, *polls* ---», text en XINXA. — 2 En aquest text irònic i reticent, hi ha joc de mots amb els 'pollets' de les gallines, però és clar que no hi ha pollets entorn de les llances, sinó la menjança dels corralers immunds de l'aviram, on han tingut abandonades aqueixes velles llances.

POLL, III, o *pollancre*, nom d'arbre: d'una forma **pōclu*, divergent de la ll. *pōpulus* nom de l'arbre en llatí, i relacionada amb els tipus *cople* o *clop* dels nostres Pirineus, it. dial. *chioppo* i mossàrab *qulūpu*, que parteixen d'una base **cōplu* o **clōppu*, on la c di-

vergent apareix en una altra síl·laba del mot; podria creure's, doncs, que hi hagué dissimilació entre les dues p consecutives, però com que *pōpulus* és mot en llatí d'origen obscur, no indoeuropeu, és més convincent admetre que aquestes, i altres variants del mot, vénen de formes diverses d'un nom pre-romà de l'arbre, amb variants fonètiques des de l'època primitiva. □ 1.ª doc.: 1309.

«Per un tros de fust de *poil* ---», doc. mall. de 1309 (*BSAL* VIII, 269); en molts de rossellonesos, del mateix segle: Elna, 1323 (*RLR* xxxii, 548); «retineo michi arbores, videlicet *poyls*, salitz e verns» Nefiac, 1334, i altres de 1321, 1366, 1373, 1393, 1396, 1399, 1417 (*InvLC*). Però així mateix en el Princ., en docs. barcelonins de 1380 i 1423 (CaCandi, *MiscHiCat.* II, 205, 207). En fi els diccionaris no el recullen fins a OPou: «arbre *poll*: *populus*; arbre blanc ---» (*TbPu.*, 53).

Modernament ha contribuït molt a reduir l'àrea del mot la seva homonímia, d'una banda amb *poll* gallinaci, per l'altra amb *poll* insecte (veg. el que n'he dit a POLL, I). D'aquí la tendència a reemplaçar el nom d'arbre per derivats o manlleus (*xop* < cast. *chopo*). La primera d'aqueixes homonímies, almenys, no existeix en la zona on *yl*, reduït avui a *í*, es distingeix de -LL-, i per això és sobretot a la zona N. del cat. or., on es manté sobretot en la seva forma primitiva.

Diuen *póí* a la zona del Montnegre (Vallgorguina, 1931), cap a Osona (*póis* Seva, 1935), Ripollès i comarques intermèdies. A Molló (1935) a propòsit del NL *Clot dels Polls* (que pronunciaren --- *póis*) m'explícaven «*póí* vol dir *pulángræ* o *áubræ póí*» (afegint-hi una distinció no gaire clara: «*pulángræs* o *áubræs póís* com a nom de l'arbreria») revelant que, allí i tot, l'amenaça homonímica fa que coneguïn (i segurament també usin) els succedanis que s'han obert pas en el català comú. En efecte a les Tenes de Ripoll, on el mot primitiu també s'havia usat, diuen *póí* per l'insecte i *pól* pel pollet, i en toponímia resta el record de *poll*, arbre, car hi ha el Pla del Poll (entre Puigbò i les Tenes), però ho deien amb *l*, i usaven *pulánkeræ* com apel·latiu (1953). La solució més estesa és combinar-ho amb *arbre*, i així ho han de fer en particular a l'Alt Empordà, on sempre s'han confós *yl* i LL: *arbres póís* a Vilanova de la Muga; sembla que allà abans n'hi havia menys, però n'hi han fet plantades, i potser per això, en sentir la forma del català comú, l'han alterada una mica: uns em deien que hi han plantat *pulánkeræs* (amb *l* no palatal), altres *pulángræs* (1958).

També hi havia homonímia fonètica de tots tres en el domini ross.cerdà, i també allà s'ha produït l'embaràs homonímic, que ha conduït a afavorir l'adopció d'una forma afrancesada, que sento molt pels Aspres i comarques veïnes: *pubblié* a Tellet etc. (< *peuplier*). En general el mot nacional s'ha mantingut, o almenys ha deixat coneguts i ben entesos NLL: amb valor plenament apel·latiu, anoto encara *púl* a Estagell, Formiguera de Capcir, i fins Sallagosa, *póís* encara al capdamunt del Conflent (si bé amb *o* molt tancada: LLar); i en toponímia menor quasi pertot: *El Prat dels*